

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.120/2017/6.szám

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a Kolozsvári & Waldmann Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Waldmann Gábor ügyvéd) által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása és egyéb iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2016. november 4. napján kelt 7.P.21.937/2015/25. számú ítélete ellen a felperes 27. és az alperes 26. sorszám alatt benyújtott fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezéseit **részben és akként** változtatja meg, hogy a felperes által az alperesnek fizetendő perköltség összegét 50 000 (ötvenezer) Ft-ra, az államnak fizetendő eljárási illeték összegét 94 560 (kilencvennégyezer-ötszázhatvan) Ft-ra leszállítja, míg az alperes által fizetendő eljárási illeték összegét 59 650 (ötvenkilencezer-hatszázötven) Ft-ra felemeli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 20 000 (húszezer) Ft másodfokú perköltséget, valamint a Magyar Államnak az állami adóhatóság felhívására 82 172 (nyolcvankettőezer-százhetvenkettő) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az alperes jogelődje, a **(alperesi jogelőd neve)** Zrt. (a továbbiakban: alperes) és a felperes **(kölcönszerződés száma)**. számon 2009. január 6. napján deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással az **(gpjmű frg.rszm.-a)** forgalmi rendszámú Opel Corsa típusú gépjármű vételárának a finanszírozására, amely alapján az alperes 2 081 000 Ft kölcsönt folyósított a felperesnek. A felek az egyedi szerződésben rögzítették a havi törlesztő részletek összegét és esedékességét, az összes törlesztő részlet összegét (2 900 064 Ft), a törlesztő részletek számát (96 db) és a teljes hiteldíjmutatót (10,19 %). A mértékadó devizanemet svájci frankban határozták meg, a kamat- és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és kamatváltozás II.) elszámolásának módjaként az ún. havi fix konstrukcióban állapodtak meg.

A kölcsönszerződés részét képezte az alperes gépjármű hitelezési tevékenységére vonatkozó (üzletszabályzat 1. jelölése)... számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.), amely egyebek között az alábbi - a jelen jogvita és a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns - rendelkezéseket tartalmazza:

- I.7.: „Havi fix konstrukció: Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevővel a kamatváltozás I. és II. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik be rendkívüli kamat és/vagy árfolyamesemény”.

- I.17.: „Mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem”

- I.18.c.: „Mértékadó kamatláb: Amennyiben a mértékadó devizanem egyéb, úgy a mértékadó kamatláb a londoni bankközi piacon a mértékadó devizanemben három havi időtartamra jegyzett, a Reuters Monitor megfelelő oldalán naponta közzétett kínálati referencia kamatláb (három havi LONDON InterBank Offered Rate-LIBOR)”

- I.22.: „Árfolyam: a Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos forintban kifejezett árfolyam”

- I.23.: „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25 %-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (például intervenciós sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamot a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.”

- I.24.: „Mértékadó árfolyam: a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötte napján”

- I. 25.: „Kamatváltozás:

b) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás): a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:

Kamatváltozás II. = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam / mértékadó árfolyam) - 1.

- IV.7.: „A Hitelező javára az eszközből vásárolt gépjárműre - a felek között létrejött opciós szerződéssel - alapított opciós jog un.: „zárt opció” azaz a Hitelező opciós jogát az opciós szerződésben kikötött feltételek beálltától kezdődően gyakorolhatja, az opciós szerződésben kikötött időtartam alatt.”

- IV.8.: „Amennyiben a Kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a Hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni.”

- V.5.: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF) a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euró esetében a mindenkori intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és a Euró keresztárfolyamának változása.”

- VI.1.: „A Kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a Hitelező javára - Felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező mint a korlátozás jogosultja részére küldje meg”.

- XI.1. pont: „A kölcsönszerződés futamideje a Felek minden egyéb külön jognyilatkozata nélkül meghosszabbodik a Kamatváltozás I. és II. megfizetésére rendelkezésre álló fizetési határidő időpontjáig.”

- XI.4. pont: „Rendkívüli árfolyam esemény bekövetkezte esetén a Hitelező jogosult az esedékessé vált törlesztő részletekre jutó kamatváltozás II-t, a rendkívüli árfolyamesemény bekövetkeztét követően a kölcsönszerződés futamidejének lejártát megelőzően kiterhelni.”.

A peres felek a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg a kölcsön visszafizetésének biztosítására az alperes javára opciós jogot alapítottak a kölcsönösszegeből vásárolt gépjárműre. Az opciós szerződés 4. pontja szerint az alperes a vételi jogot a szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja, ameddig a felperes a kölcsönszerződésből eredő tartozását maradéktalanul nem teljesítette. A felek a vételi jog biztosítására az opciós joggal terhelt gépjárműre elidegenítési és terhelési tilalmat is kikötöttek (opciós szerződés 6. pont). Az opciós szerződés 7. pontjában a vételi jog gyakorlásának feltételeit rögzítették, amely szerint az alperes a vételi jogát abban az esetben gyakorolhatja, ha a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben megjelölt bármely esedékességi időpontban - az esedékességet követő 15 napon belül - akár részben vagy egészben nem tesz eleget valamely fizetési kötelezettségének, továbbá ha a kölcsönszerződés bármely oknál fogva felmondásra kerül.

Az alperes a 2014. évi XL. tv. (a továbbiakban: DH2 tv.) szerinti elszámolást elkészítette, abban az induló ügyleti kamatláb értékét 9,96 %-ban határozta meg.

A felperes módosított keresetében elsődlegesen a kölcsönszerződés teljes, másodlagosan részleges érvénytelenségére alapítottan kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 394 700 Ft megfizetésére, valamint a szerződéssel érintett gépjármű törzskönyvének a kiadására. A szerződés egésze érvénytelenségét a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi XCII. tv. (a továbbiakban: Hpt.) 213. § a), b.), c) és e) pontjaiban foglaltakra alapította az ott írt kötelező tartalmi elemek szerződésben való feltüntetésének hiánya miatt. Emellett hivatkozott arra, hogy nem terheli az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó kötelezettség az erre vonatkozó megfelelő tájékoztatás illetve a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében írt kockázatfeltáró nyilatkozat hiányában, valamint arra figyelemmel, hogy az árfolyam-különbözet fizetési kötelezettségét megállapító üzletszabályzati rendelkezések (I.24., I.25.a., b., c., V.5., XI.2., XI.3.a., b.) érvénytelenek, mert tisztességtelen szerződési feltételnek minősülnek. Kérte az érvénytelenség jogkövetkezményének levonását a kölcsönszerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánításával az Üsz. I.18. c) pontja szerinti LIBOR ügyleti kamat alkalmazásával. Előadása szerint 2 488 120 Ft-ot teljesített az e szerint számított 2 093 420 Ft-tal szemben, így a különbözetként jelentkező 394 700 Ft visszajár a részére. A törzskönyv kiadására irányuló keresetét az opciós szerződés 4. és az Üsz.IV.7. pontjának érvénytelenségére alapította, utalva arra, hogy az opciós jog gyakorlására nyitva álló határidő eltelt, ezért az alperes a törzskönyvet nem tarthatja a birtokában.

Az alperes nem vitatta az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke feltüntetésének hiányát, és a szerződés erre alapított érvénytelenségét. Ellenkérelmében kérte, hogy a bíróság a szerződést nyilvánítsa érvényessé akként, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos értékét 9,96 %-ban határozza meg. Egyebekben a kereset elutasítását kérte. Hangsúlyozta, a felek deviza alapú szerződést kötöttek, a konstrukció velejárója a mértékadó devizanem és a forint árfolyamának változásából fakadó kockázat, amely kockázatot a felperes az Üsz. V.5. pontjában kifejezetten vállalta. Megjelölte továbbá az egyedi szerződés és az üzletszabályzat azon rendelkezéseit, amelyekből egyértelműen kitűnik, hogy az árfolyamkockázat a felperest terheli. Vitatta ezen szerződési feltételek érvénytelenségére való felperesi hivatkozás megalapozottságát. Részletesen kifejtette álláspontját a további érvénytelenségi okokat illetően. Érvelése szerint a törzskönyv átadása a kölcsönszerződéshez, nem pedig az opciós joghoz kapcsolódó atipikus biztosíték, ezt támasztják alá az Üsz. II.1.e., VI.2., VI.1., VI.3. pontjának rendelkezései. Kiemelte, az Üsz. IV.7.

pontjából kitűnően a felek által kikötött vételi jog ún. zárt opció, ami azt jelenti, hogy a vételi jog gyakorlására nyitva álló határidő az opciós szerződés 7. pontjában írt feltételek bekövetkeztétől nyílik meg.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a peres felek között 2009. január 6. napján létrejött kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította akként, hogy az induló ügyleti kamat értékét évi 9,96 %-ban határozta meg. Megállapította, hogy érvénytelen az opciós szerződés 4. pontja, kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül adja ki a per tárgyát képező gépjármű törzskönyvét a felperesnek, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Marasztalta a felperest az alperes 127 000 Ft-ban meghatározott elsőfokú perköltségében, továbbá a felperest 174 000 Ft, az alperest 36 000 Ft eljárási illeték megfizetésére kötelezte. Határozatának indokolásában megállapította, hogy a perbeli szerződés deviza alapú fogyasztási kölcsönszerződés. Megalapozottnak találta a kölcsönszerződés érvénytelenségét a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke feltüntetésének a hiánya miatt és a szerződést annak meghatározásával érvényessé nyilvánította. Alaptalannak ítélte azt a felperesi hivatkozást, miszerint a szerződés az árfolyamkockázattal kapcsolatos alperesi tájékoztatás hiánya miatt érvénytelen. Kiemelte, az Üsz. V.6. - helyesen - V.5. pontjából a felperes mint átlagos fogyasztó számára felismerhető lehetett, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázattal jár, amelyet kifejezetten vállalt. Ezt meghaladóan a szerződés egyéb rendelkezései („mértékadó devizanem CHF”, „fix deviza konstrukció”, Üsz. I.17., I.24., I.25.b., XI.1. pont) együttes értelmezése alapján a felperes számára egyértelmű lehetett, hogy az árfolyamváltozásából eredő kockázatot neki kell viselnie, annak nincs felső határa. Utalt arra, a peradatok alapján - figyelemmel a felperes személyes előadására és a meghallgatott tanúk vallomására is - nem állapítható meg, hogy a felperes az alperes szerződéskötéskor eljáró képviselőjétől ettől eltérő tájékoztatásban részesült.

Megalapozottnak találta a törzskönyv kiadására vonatkozó kereseti kérelmet. Osztotta a felperesnek azt az álláspontját, hogy a törzskönyv birtokban tartása az opciós jog biztosítéka, Álláspontja szerint az opciós szerződés 4. pontja az 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 374. § (2) bekezdésének kógens rendelkezésébe ütközik, ezáltal semmis, ily módon az alperes az opciós joga szerződéskötéstől számított 5 év elteltével megszűnt, így köteles a törzskönyv kiadására. Az alperes e körben kifejtett egyéb védekezését illetően idézte a Kúria e tárgyban hozott Pfv.V.21.971/2015/6. számú ítéletének indokait.

A pertárgy értékét 2 693 400 Ft-ban határozta meg (600 000 Ft + 2 093 420 Ft), ennek alapulvételével a pervesztesség-pernyertesség arányában rendelkezett a perköltség és az eljárási illeték viseléséről.

Az ítélet ellen mindkét fél fellebbezett.

A felperes módosított fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával annak megállapítását kérte, hogy a kölcsönszerződésből fennálló tartozásának összege 548 978 Ft. Módosított fellebbezésének indoka szerint érvénytelen az Üsz. V.5. pontja, illetve az az 1959-es Ptk. 205/B. § (2) bekezdésében írt tájékoztatás hiányában nem vált a szerződés részévé. Változatlanul fenntartotta a külön kockázatfeltáró nyilatkozat hiányával kapcsolatos érvelését. Álláspontjának alátámasztásaként hivatkozott a 2008/48. EK irányelvre és a III/773/2015. AB határozatra. Kiemelte, a 2008/48. EK irányelv alapulvételével az Európai Unió Bírósága a C/42-15. számú előzetes döntéshozatali eljárásban hozott határozatában akként foglalt állást, hogy a szolgáltatásért fizetendő ellenszolgáltatásról való előzetes tájékoztatás hiányában az adóst kizárólag a tőke megfizetése terheli. Utalt arra is, hogy az Üsz. I.23. pontja alapján az árfolyamkockázat legfeljebb 25 % mértékig terhelte. Kifogásolta az elsőfokú bíróság által megállapított perértéket, véleménye szerint ugyanis mivel a keresete marasztalásra, 394 700 Ft megfizetésére irányult, ez az összeg a perköltségszámítás alapja.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a törzskönyv kiadására vonatkozó kereset elutasítását kérte. Változatlanul fenntartotta azt az álláspontját, hogy mind a szerződéskötéskor hatályos Üsz. V.5. pontja, mind pedig az annak helyébe lépő **(üzletszabályzat 2. jelölése)** üzletszabályzat V.6. pontja alapján a törzskönyv kiadására csak akkor köteles, ha a felperes a szerződésből eredő valamennyi fizetési kötelezettségét teljesítette. Megismételte a törzskönyv birtokban tartásának atipikus biztosítéki jellegével kapcsolatosan előadott érveit. Felhívta a figyelmet arra, hogy e biztosíték az 1959-es Ptk-ban írt egyéb biztosítékokhoz képest a fogyasztó számára számos előnnyel jár. Álláspontjának alátámasztására hasonló tárgyú perekben hozott ítéletekre hivatkozott azzal, hogy ezzel szemben nem ért egyet a Kúriának a Pfv.V.21.971/2015. számú ügyben az elsőfokú bíróság által hivatkozott határozatával, mert az megítélése szerint okszerűtlen következtetéseken alapul. Mindebből azt a következtetést vonta le, hogy az opciós jog megnyíltának időpontja a gépjármű törzskönyvének kiadása szempontjából nem bír jelentőséggel.

Mindkét fellebbezés **alaptalan**.

A felperes marasztalási keresetét arra alapította, hogy a svájci frank forinthez viszonyított árfolyamának változásából eredő fizetési kötelezettség nem terheli, egyrészt mert nem kapott az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében írt kockázatfeltáró nyilatkozat hiányában, másrészt mivel érvénytelen az Üsz. V.5. pontja.

A perbeli kölcsönszerződés deviza alapú jogügylet, amelynek lényege, hogy a felek a hitelezőnek és az adósnak a kölcsönszerződésből fakadó pénztartozását egyaránt devizában határozzák meg (kirovó pénznem) és azt mindkét fél forintban köteles teljesíteni (lerovó devizanem). E szerződéstípusnál az adós viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig csökkenését eredményezi (6/2013. PJE határozat 1. pont). A perbeli üzletszabályzat felperes által támadott V.5. pontjában rögzített feltétel a deviza alapú szerződés lényegéhez kapcsolódó - az árfolyamváltozásból eredő - kockázat felperes általi vállalását jelenti, következésképpen a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek tisztességtelensége az 1959-es Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. § (4) bekezdése értelmében nem vizsgálható, és a 2009. május 22. napjától hatályos (5) bekezdés szerint is csak akkor állapítható meg, ha az - a szerződés egyéb rendelkezéseit is figyelembe véve - nem világos, nem érthető. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének tisztességtelensége, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam reá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét az 1959-es Ptk. fent hivatkozott rendelkezésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani.

A Hpt. szerződéskötés időpontjában hatályos 203. § (6) és (7) bekezdésének rendelkezése értelmében a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásul vételét az ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia, a kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak a törlesztő részletre gyakorolt hatását. Tény, hogy a perbeli esetben ilyen külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült. Ez

azonban a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében foglaltak megsértésére - és ezáltal az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdésére - alapítottan nem eredményezi a kölcsönszerződés érvénytelenségét. Az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve, ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. A következetes bírói gyakorlat szerint a más jogágak (pénzügyi, közigazgatási jogi) kötelező szabályait sértő szerződés a polgári jog szempontjából akkor érvénytelen, ha a más jogági törvény kifejezetten rögzíti, hogy az adott jogi norma megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza, vagy pedig a törvény értelmezéséből, az összes körülményből nyilvánvaló módon megállapítható, hogy a külön jogszabály - az egyéb más jogági szankciók mellett - a szerződés érvényességét sem kívánja megengedni (BDT2006. 1450, BDT2009. 2004.). A pénzügyi jog körébe tartozó Hpt. hivatkozott rendelkezése azonban a kockázatfeltáró nyilatkozat elmaradásához nem fűzte a semmisség jogkövetkezményét.

Mindebből következően az árfolyamkockázatról való tájékoztatást nem kell feltétlenül külön kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia, az szerepelhet a szerződésben is, kifejezett tájékoztatás hiányában pedig a szerződés rendelkezései illetve a szerződéskötéskor szóban kapott tájékoztatás alapján kell vizsgálni, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta-e, hogy őt nem terheli árfolyamkockázat, illetve hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az egyedi szerződés „mértékadó devizanem CHF”, és „havi fix konstrukció” kitételei, valamint az Üsz. egyéb rendelkezései - köztük a V.6. pontban foglalt feltétel - a felperes számára egyértelművé tette, hogy az ügylet árfolyamkockázattal jár. A fentiekben túl ez állapítható meg az üzletszabályzat I.17., I.24., I.25. pontjainak együttes értelmezése eredményeként is. Az egyedi szerződésben ugyanis a felek meghatározták a mértékadó devizanemet, míg az üzletszabályzatban rögzítésre került a mértékadó devizanem fogalma (17. pont), a mértékadó árfolyam (24. pont), az árfolyamváltozás kiszámításnak képlete (25.b. pont) és alkalmazásának feltételei is. Az üzletszabályzat I.25. pontja kifejezi a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, nevezetesen, hogy ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot. A fenti üzletszabályzati pont megszövegezésének tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza. A rendelkezés egyértelműen és átláthatóan tartalmazza, hogy a kölcsönbevevőnek a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében kell árfolyamváltozást fizetnie, amelynek nincs felső határa. Erre utal az Üsz. I.23. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben a felől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat.

Ugyancsak felismerhetővé teszi az árfolyamváltozás fizetési kötelezettséget növelő hatását az Üsz. ún. fix deviza konstrukciót szabályozó XI. fejezete, amelyből egyértelműen kitűnik, hogy a forint svájci frankhoz viszonyított árfolyamának kedvezőtlen változása következtében a futamidő meghosszabbodik, az árfolyamváltozás miatt a törlesztőrészeket az adósnak a szerződéskötéskor tervezetthez képest tovább kell fizetnie. Lényeges emellett, hogy a felperes a szerződéskötéskor választhatott, a fix vagy a normál devizakonstrukció szerint kéri az árfolyam-különbözet elszámolását. A felperes élt ezzel a választási lehetőséggel, az egyedi szerződésben a fix konstrukciót jelölte be. Ahhoz viszont, hogy a két lehetőség között választani tudjon, tisztában kellett lennie a kettő közötti különbséggel, és ebből adódóan magának a deviza alapú konstrukciónak a lényegével, valamint az abban rejlő kockázattal.

Rámutat továbbá az ítéltábla, hogy a fogyasztót is terhelő együttműködési kötelezettségből eredően a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeire is tekintettel a kölcsönbevevőtől is minimálisan elvárható, hogy a nagy összegű, hosszútávra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kötelezettség mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt (BDT2013. 2889), tanulmányozza át a szerződést, szükség esetén az egyes, általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen (6/2013. PJE).

A felperes előadta, a szerződést és az üzletszabályzatot egyaránt elolvasta, az Üsz. V.5. pontjának rendelkezését megértette, annak kapcsán kérdése nem volt. A szerződéskötéskor jelenlévő élettársa, Kővári László tanúvallomásában elmondta, tisztában voltak azzal, hogy deviza alapú szerződést kötöttek, azzal azonban, hogy a deviza árfolyamváltozásának milyen kihatása lesz a „fizetni valóra” nem foglalkoztak. Mindebből az következik, hogy az egyedi szerződés és az üzletszabályzat rendelkezései alapján a felperesi fogyasztó számára felismerhetőnek kellett lennie, hogy fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnővekedhetnek illetve az árfolyamváltozás valós kockázatot jelent, amely korlátozás nélkül őt terheli. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az Üsz. I.23. pontjából nem vonható le olyan következtetés, miszerint a fogyasztót az árfolyam-különbözetből eredő fizetési kötelezettség legfeljebb 25 % mértékig terheli.

Alapítvánul kifogásolta a felperes, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta döntése során az Alkotmánybíróság III/773/2015. számú határozatában foglaltakat. A III/773/2015. AB határozat tárgya a Kúria 2/2014. PJE határozat rendelkező részének 1. pontja és az ahhoz kapcsolódó indoklás III/1. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezés volt, amelyet az Alkotmánybíróság alaptalannak ítélt és elutasított. Ez azt jelenti, hogy a jogvita elbírálása során irányadónak tekintendő a PJE határozat. Az elsőfokú bíróság - a fent részletezettek szerint - a jogegységi döntésben foglalt iránymutatás helyes alkalmazásával állapította meg, hogy a szerződés rendelkezései alapján az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára felismerhető volt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

A 2008/48. EK irányelv rendelkezéseit a magyar jogba a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. tv. (a továbbiakban Fhnyt.) ültette át. A törvénynek a jelen jogvita szempontjából releváns rendelkezéseit a „Hitelezést megelőző tájékoztatás” című fejezet tartalmazza. A törvény 6. §-a - a 2008/48. EK irányelvben foglaltakat átvéve - pontokba szedve, egzakt módon határozza meg az adatok és információk azon körét, amelyeket a hitelezőnek a hitelszerződés megkötését megelőző szakaszban meg kell adnia. A tájékoztatás célja, hogy a fogyasztó a különböző hitelszerződésekre vonatkozó ajánlatok összehasonlítása alapján a hitelszerződés megkötése tekintetében megalapozott döntést hozzon (Fhnyt. 6. § (2) bekezdés). Az árfolyamkockázatról való tájékoztatást érintő rendelkezést sem a 2008/48. EK irányelv, sem az Fhnyt. nem tartalmaz, emellett a hitelező mulasztásához nem fűzi az érvénytelenség jogkövetkezményét. A felperes tehát az irányelv tartalmából téves következtetésre jutott, másrészt a felperes szerinti értelmezésnek sincs jelentősége a jelen jogvita szempontjából az alperes által adott árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatásra tekintettel.

A perben nem volt vitatott, hogy az Üsz. V.5. pontjában foglalt rendelkezés az 1959-es Ptk. 205/A. § (1) bekezdése szerinti általános szerződési feltételnek minősül. Alapítván azonban az a felperesi érvelés, hogy az mint a szokásos szerződési gyakorlattól eltérő kikötés külön alperesi figyelemfelhívó tájékoztatás hiányában nem vált a szerződés részévé. Lényeges ugyanis, hogy 2004.

évtől a pénzügyi intézmények kölcsön- és hitelkínálatában általánosan alkalmazott deviza alapú konstrukció általánossá vált, amit jelez az a körülmény is, hogy a 2014. évi XXXVIII. tv. miniszteri indokolása szerint 2014. nyarán még több mint 500 000 ilyen típusú szerződés létezett. Ez azt jelenti, hogy a perbeli üzletszabályzat felperes által kifogásolt szerződési feltétele megfelelt a pénzpiacra kialakult üzleti gyakorlatnak, nem tért el a szokásos szerződési gyakorlattól, így külön figyelemfelhívó tájékoztatás és kifejezett felperesi elfogadó nyilatkozat nélkül is a szerződés részévé vált.

A felperesi állásponttal szemben az Európai Unió Bírósága C/42-15. számú ügyben hozott határozatából nem vonható le az a következtetés, hogy az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiánya miatt a fogyasztót csak a tőke visszafizetésének kötelezettsége terheli. A bíróság ebben az előzetes döntéshozatali eljárásban a 2008/48. EK irányelv egyes rendelkezéseinek értelmezését illetően foglalt állást. Az irányelv azonban - az előzőekben írtak szerint - az árfolyamkockázatról való tájékoztatást érintő rendelkezést nem tartalmaz, s ebből adódóan a hivatkozott határozatnak sincs az árfolyamkockázat viselésével összefüggésbe hozható megállapítása.

Ugyanakkor az alperes is alaptalanul támadja az elsőfokú ítélet törzskönyv kiadására kötelező rendelkezését.

Téves ugyanis az a hivatkozása, hogy a törzskönyv birtokban tartása a kölcsönszerződéshez kapcsolódó atipikus biztosítéknak tekinthető. Kétségtelen, hogy az 1959-es Ptk. 200. § (1) bekezdésében megfogalmazott szerződési szabadság elvéből következően - ilyen tartalmú jogszabályi tiltás hiányában - nincs akadálya annak, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékaként a felek kikössék a törzskönyv birtoklásának jogát mindaddig, amíg a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeit nem teljesíti maradéktalanul. A perbeli esetben azonban a felek ilyen tartalmú megállapodást nem kötöttek. Az opciós szerződés 6. pontja szerint a felek a vételi jog - és nem a kölcsönszerződésből eredő kötelezettség - biztosítására kötöttek ki az alperes javára elidegenítési és terhelési tilalmat a vételi jog tárgyát képező gépjárműre. Az Üsz. VI.1. pontja ezzel összhangban rendelkezik úgy, hogy „a kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba a gépjármű forgalmi engedélyébe és törzskönyvbe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot, vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.” Az idézett szerződési feltétel megszövegezése, annak nyelvtani értelme is azt támasztja alá, hogy a felek a törzskönyv alperes részére történő megküldésével az alperes opciós jogát kívánták biztosítani. Ennek megfelelően a törzskönyv birtoklásához való jog az opciós joghoz kapcsolódó járulékos jogosultság.

Itt utal az ítélet arra, az alperes csak a fellebbezésében hivatkozott arra, hogy a szerződéskötéskor hatályos Üsz. helyébe a **(üzletszabályzat 2. jelölése)** számú üzletszabályzat lépett. Ez olyan új tényelőadás, amelynek figyelembevételét a Pp. 235. § (1) bekezdése kizárja. Ezért csupán megjegyzi az ítélet arra, hogy ezen üzletszabályzat V.6. pontjának a szerződés részét képező Üsz. V.5. pontjával való - fellebbezés szerinti - tartalmi egyezősége miatt, annak figyelembevétele sem tenné lehetővé eltérő döntés meghozatalát.

Az opciós szerződés 2014. január 6. napján megszűnt, s miután az alperes maga sem hivatkozott arra a perben, hogy az erre nyitva álló 5 éven belül e jogát gyakorolta volna, az alperesnek nincs jogalapja a törzskönyv birtokban tartására.

Nem jogosítja fel az alperest a törzskönyv opciós jog megszűnése utáni birtokban tartására az Üsz. alperes által hivatkozott IV.8. pontja sem. Ez a kikötés - az opciós szerződés 4. pontjával együttesen értelmezve azt - csupán annyit jelent, hogy ha a kölcsönbevevő teljesíti a fizetési kötelezettségeit, a hitelező (az alperes) köteles kiadni a törzskönyvet. Nem jelenti azonban egyúttal azt is - az alperes értelmezésétől eltérően - hogy a hitelezőt csak akkor terheli a törzskönyv kiadásának kötelezettsége, ha a kölcsönbevevő maradéktalanul teljesítette fizetési kötelezettségeit. Utal e tekintetben az ítélet tábla az 1959-es Ptk. szerződés értelmezésével kapcsolatos 207. § (1) és (2) bekezdésére, amely szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Ha pedig az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma e szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A jogalkotó az 1959-es Ptk. fenti rendelkezéseivel a pontatlan, vagy bizonytalan megfogalmazás kockázatát arra a félre terhelte, aki annak megfogalmazásáért felelős. Ennek megfelelően, ha az alperesnek a IV.8. pontban írt szerződési kikötéssel az volt a célja, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékeként mindaddig magánál tarthassa a kölcsönből finanszírozott gépjármű törzskönyvét, amíg az adós valamennyi fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, ezt a szándékát egyértelműen, félreérthetetlenül így kellett volna megfogalmaznia. Az érintett kikötésnek azonban annak teljes megszövegezése alapján csak kiterjesztő értelmezéssel tulajdonítható az alperes szerinti tartalom, a kiterjesztő értelmezést viszont az 1959-es Ptk. 207. § (4) bekezdése kifejezetten tiltja.

Mindezt figyelembe véve az Üsz. IV.8. pontja csupán azon esetek egyikét szabályozza, amikor a hitelező nem tagadhatja meg a törzskönyv kiadását. Nem vonható le azonban az érintett kikötés megfogalmazásából az a következtetés, hogy akkor is jogosult lenne azt magánál tartani, ha az e jogosultság alapjául szolgáló vételi joga megszűnt.

Az alperes fellebbezési érvelésével szemben önmagában az, hogy az opciós szerződés nem tartalmaz olyan rendelkezést, miszerint az opciós jog megszűnésével az alperes köteles kiadni a törzskönyvet, még nem jelenti azt, hogy a törzskönyv birtokban tartásának joga nem minősülhet az opciós jog biztosítékának. Ezzel ellentétes következtetés nem vonható le az Üsz. elsőfokú eljárásban hivatkozott II.1.e., VI.2. és VI.3. pontjában foglaltakból sem. Annak, hogy a törzskönyv birtokban tartása a jogszabály által írt egyéb biztosítékoknál előnyösebb a felek számára, szintén nincs jelentősége a felek megállapodásának hiányában.

Nem ért egyet az ítélet tábla az alperesnek azzal a hivatkozásával sem, miszerint a Kúria Pfv.V.21.971/2005/6. számú ítélete okszerűtlen következtetésen alapulna. Épp ellenkezőleg, az ítélet tábla mindenben osztja a Kúria álláspontját, nevezetesen, hogy a felek megállapodásának irányadó rendelkezései, azaz Üsz. IV.8. és VI.1. pontja, valamint az opciós szerződés 6. pontja szerkezetéből is az a következtetés vonható le, miszerint egymásra épülő kötelezettségként csak az opció, valamint az elidegenítési és terhelési tilalom kikényszeríthetősége érdekében került a törzskönyv a hitelező alperes birtokába.

Annyiban helytálló a felperes fellebbezése, hogy az elsőfokú bíróság tévesen határozta meg a per tárgyának értékét. Téves azonban az a hivatkozása, hogy az általa megjelölt marasztalási összeg a helytálló. A Pp. 24. § (1) bekezdésében foglaltak szerint ugyanis a pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke az irányadó. Jelen ügyben a felperes a pénzfizetésre irányuló marasztalási keresetét a szerződés érvénytelenségére alapította azzal, hogy az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezménye a szerződés hatályossá nyilvánítása, amelynek keretében elvégzendő elszámolás eredményeként a követelt összegű túlfizetés mutatkozik

a javára. Az alperes szerint viszont a felperesnek áll fenn tartozása vele szemben, ezért a keresettel érvényesített követelés az alperes marasztalásán túl az annak megállapítására irányuló igényt is magában foglalja, hogy a felperesnek nem áll fenn tartozása az alperessel szemben. Ennek megfelelően az elsőfokú eljárásban a perérték 2 570 822 Ft (1 576 122 Ft az alperes által nyilvántartott tartozás összege + 394 700 Ft a felperes által megjelölt túlfizetés + 600 000 Ft törzskönyv). Az elsőfokú eljárásban a felperes nagyobb részt pervesztés lett. A kölcsönszerződés érvénytelenségét ugyanis több érvénytelenségi ok fennállására és számos általános szerződési feltétel érvénytelenségére alapította, amelyek közül kizárólag a kamat feltüntetésének hiánya miatti érvénytelenségre való hivatkozása bizonyult megalapozottnak. Sikertelenül perelt az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezményét illetően is, hiszen az általa kért hatályossá nyilvánítás helyett a bíróság a kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította és pénzfizetésre irányuló marasztalási keresetét elutasította. Minderre figyelemmel a kölcsönszerződés érvénytelenségére alapított kereset tekintetében a pervesztesség-pernyertesség 20-80 %-ban állapítható meg a felperesre terhesebben. Az alperes pernyertessége a kölcsönszerződés érvénytelenségéhez igazodó kereset kapcsán 1 182 492 Ft, amelyre tekintettel a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és 4/A. §-a alapján számítva 75 088 Ft ügyvédi munkadíjra tarthatna igényt. A felperes keresete eredményesnek bizonyult a törzskönyv kiadását illetően. A meg nem határozható perértékre figyelemmel az IM rendelet 3. § (3) bekezdése és 4/A. §-a alapján - négy munkaóra figyelembevételével - erre tekintettel 25 400 Ft perköltség állapítható meg a javára. A fenti két összeg beszámításával a nagyobb arányú pervesztességre tekintettel az alperest - kis kerekítéssel - 50 000 Ft elsőfokú perköltség illeti meg az elsőfokú bíróság által megállapított 127 000 Ft-tal szemben. Ennek megfelelően az ítélet tábla a felperes által fizetendő elsőfokú perköltség összegét leszállította. Az eltérő perértékszámításra illetve a pernyertesség-pervesztesség arányának eltérő meghatározására figyelemmel módosult az elsőfokú eljárási illeték viselésére vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezés is, a felperest a szerződés érvénytelenségéhez igazodóan 94 560 Ft, az alperest 23 650 Ft, míg a törzskönyv kiadása kapcsán az alperest 36 000 Ft elsőfokú eljárási illeték fizetésének a kötelezettsége terheli.

A kifejtettekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú ítélet nem fellebbezett részének érintetlenül hagyása mellett a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a rendelkező részben foglaltak szerint részben megváltoztatta.

A másodfokú eljárásban mindkét fél fellebbezése eredménytelennek bizonyult.

A felperes illetékfeljegyzési jog kedvezményében részesült, ezért a feljegyzett - 1 027 144 Ft fellebbezési érték alapján számított (alperes által nyilvántartott 1 576 122 Ft tartozás - felperes által állított 548 978 Ft tartozás) fellebbezési eljárási illeték megfizetésére az ítélet tábla az Itv. 74. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján kötelezte a felperest. Az alperes fellebbezésére az eljárási illetéket lerőta, amelyet fellebbezésének eredménytelensége folytán viselnie kell. A nagyobb arányú pervesztességre tekintettel az ítélet tábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperes 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése, (5) bekezdése, 4/A. §-a alapján megállapított ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségének a megfizetésére.

S z e g e d , 2017. május 24.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Zanóczné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró